

Koncepcja projektu zieleni

na terenie obiektu
Kąpielisko Stawiki
Kresowa 1, Sosnowiec

mgr Jacek Udolf
Katowice-Sosnowiec, 15 marca 2014 r.

Rallus – usługi przyrodnicze

Rallus – usługi przyrodnicze

Jacek Udolf, ul. Świdnicka 33/10, 40-711 Katowice

kom. 661 363 310 biuro@rallus.com.pl www.rallus.com.pl

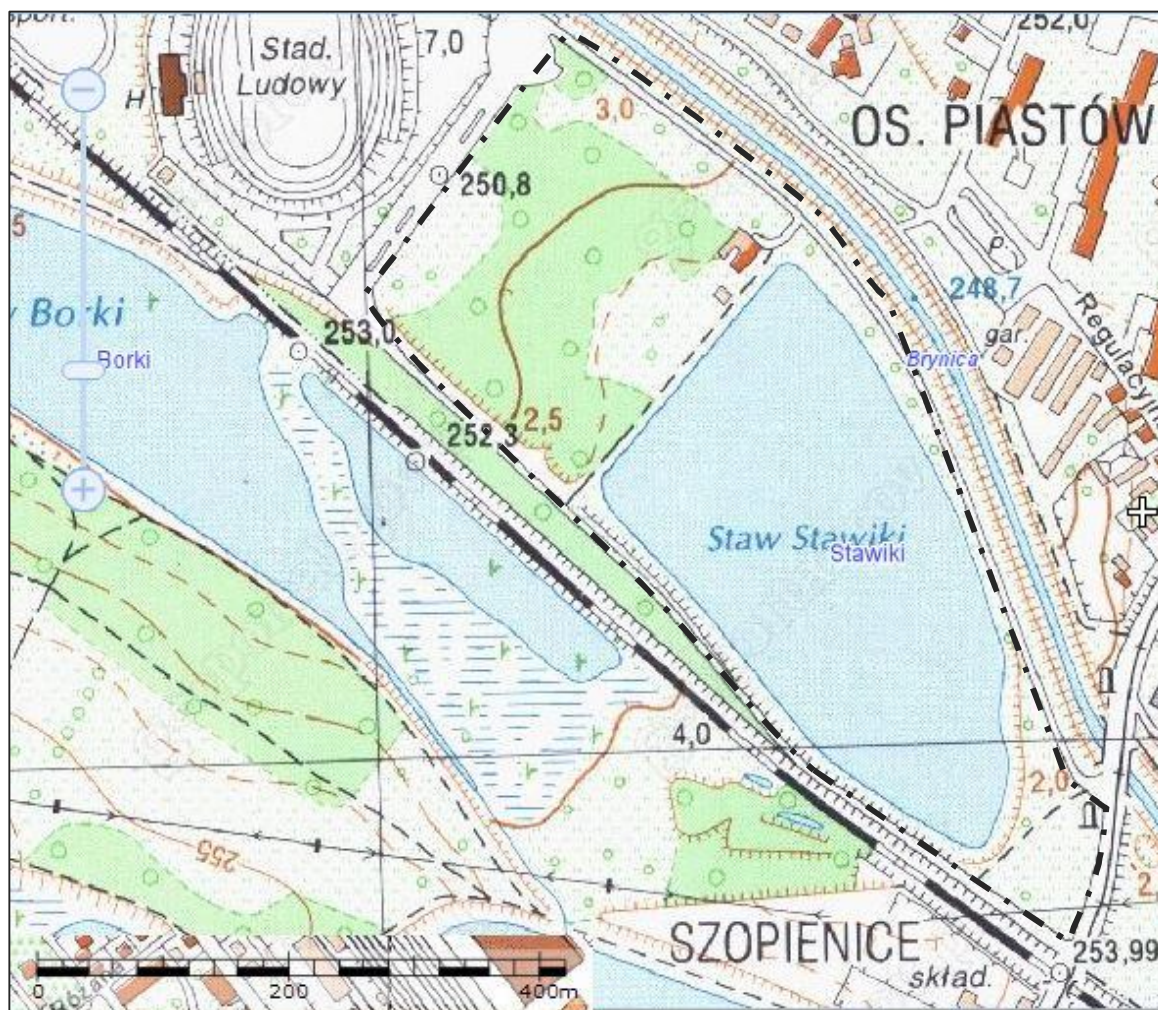
NIP 896-136-90-06

REGON: 242635917

BZWBK: 74 1090 1522 0000 0001 0349 9279

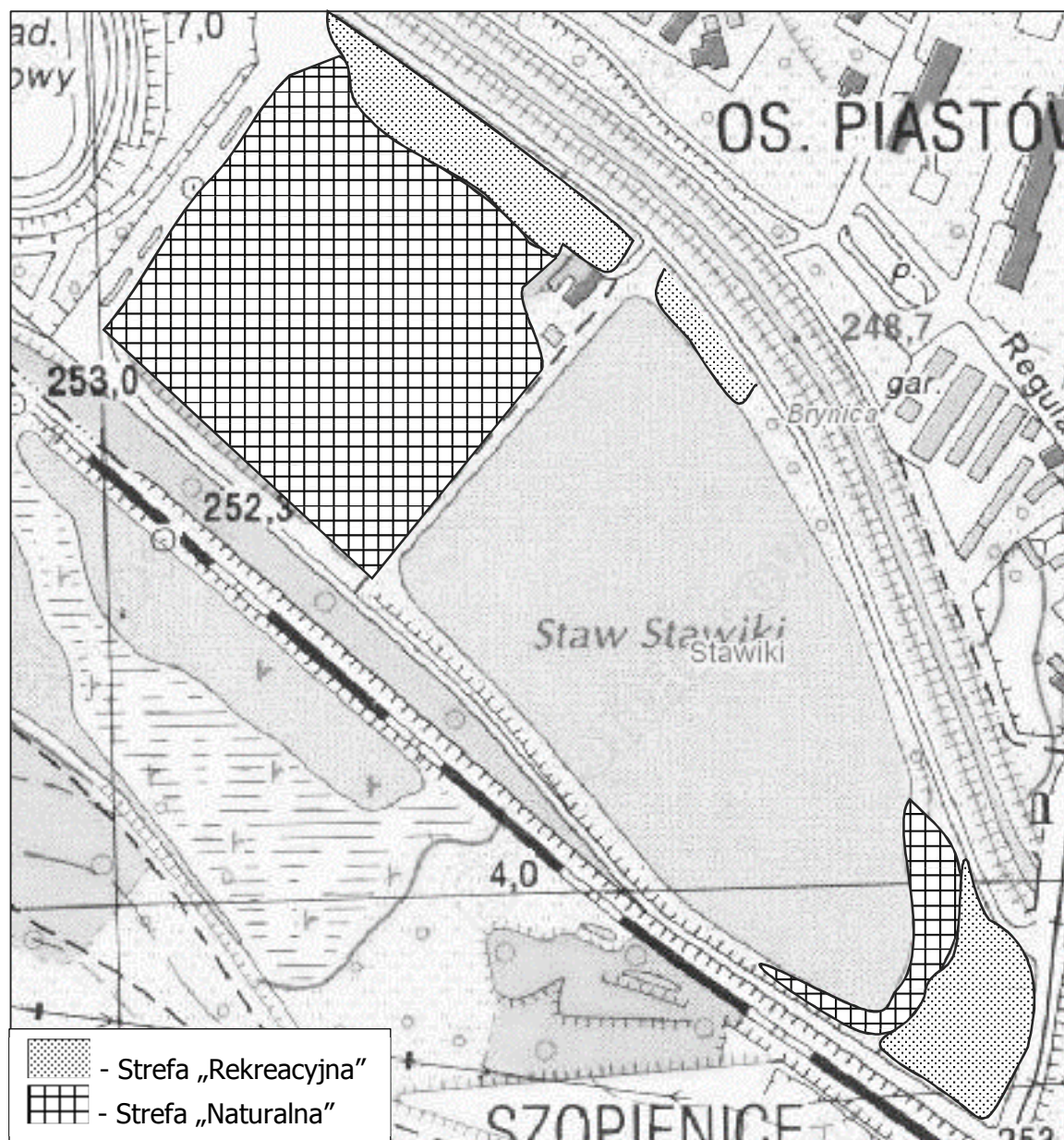
Cel i zakres

Niniejsze opracowanie powstało na zlecenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Sosnowcu, na potrzeby wykonania nasadzeń zastępczych drzew i krzewów w ramach kolejnych etapów przebudowy drzewostanu na terenie kąpieliska miejskiego STAWIKI (decyzja Prez. Miasta Dąbrowy Górniczej, znak: WER.6131.2.97.2012.AA z 18.12.2012 r. oraz WER.6131.2.61.2013.MU z 18.10.2013 r.). Koncepcja nasadzeń zastępczych obejmuje działki o numerze geodezyjnym 3483, obręb 0011, przy ul. Kresowej w Sosnowcu.

Rys. 1. Granica obszaru objętego opracowaniem.

Na podstawie ww. decyzji, MOSiR Sosnowiec zobowiązany jest do nasadzenia 171 szt. drzew oraz 20 szt. krzewów, z gatunków rodzimych. Niniejsze opracowanie ma pomóc w doborze odpowiednich gatunków ze względu na ich wymagania siedliskowe, odporność na zanieczyszczenia, cechy fizyczne, np. łamliwość w starszym wieku, a także z uwagi na ich znaczenie przyrodnicze (w tym atrakcyjność dla określonych grup zwierząt). W tabeli 1 podano wykaz wszystkich proponowanych do nasadzenia rodzimych gatunków drzew, krzewów i innych roślin, uwzględniając podział na strefy (zaproponowany niżej). Łączna liczba krzewów jest wyższa od wymaganej w decyzji, z uwagi na charakter opracowania.

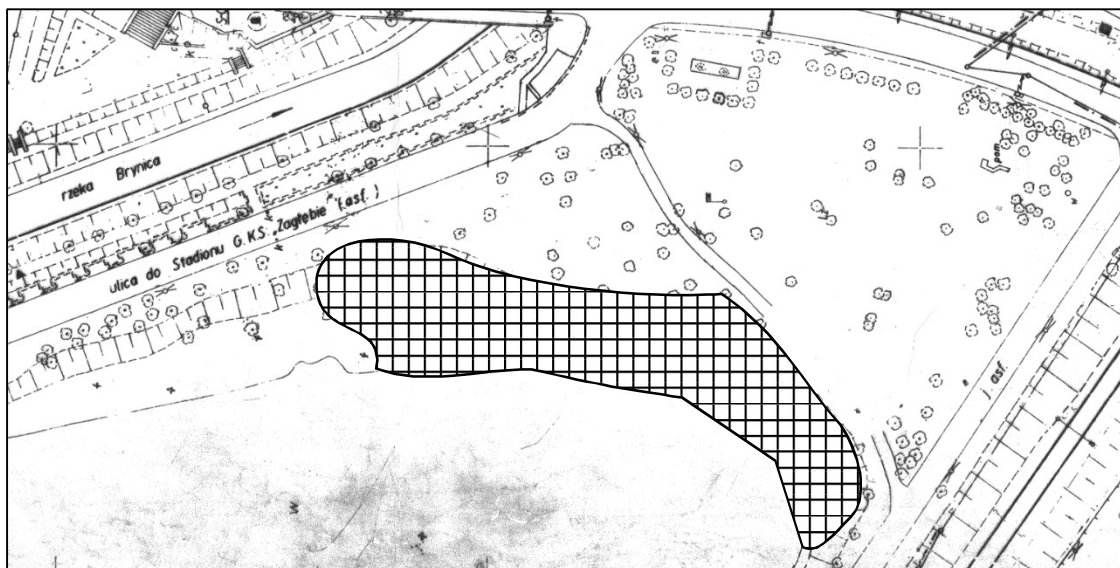

Rys. 2. Dwie główne strefy funkcjonalne na terenie kąpieliska STAWIKI. Nasadzenia wzdłuż ciągów komunikacyjnych (np. ul. Do Stadionu Ludowego) oraz w miejscach o większym natężeniu ruchu zostały ujęte w strefie „prześciowej”, nie zaznaczonej na rysunku.

Teren objęty opracowaniem można podzielić na trzy strefy funkcjonalne, różniące się charakterem (docelową strukturą roślinności) i użytkowaniem (w tym natężeniem ruchu). Poniżej zwięźle opisano każdą ze stref, w końcowej części opracowania znajdują się szkice sytuacyjne

1. Strefa Naturalna „N”. Obejmuje swym obszarem głównie teren zdegradowanego, półnaturalnego zadrzewienia, w stosunku do którego planowana jest rewitalizacja, odrębne opracowanie zostanie przygotowane na koniec sierpnia 2014 r. W niniejszej pracy działania związane z nasadzeniami w tej strefie, ograniczą się jedynie do jego niewielkiego, ok. 20 arowego płata (przy południowo wschodnim brzegu-zatoczce zbiornika – rys. 3). Nasadzenia przewidziane w tej strefie docelowo mają przywrócić semi-naturalny charakter zbiorowiska. W części południowej terenu zaplanowano utworzenie niewielkiego zbiorowiska typu ols porzeczkowy przechodzący w łęg jesionowy-porzeczkowy. Dominującym gatunkiem drzew ma być olcha, subdominantem jesion. W podszyciu znajdują się krzewy porzeczek czarnych, kruszyna pospolita, ew. czeremcha pospolita. W późniejszym okresie i po wykonaniu niezbędnych prac ziemnych mających na celu uformowanie właściwego dla tego siedliska dna zbiornika i jego płaskich skarp, należy dosadzić byliny typowe dla siedlisk wilgotnych: kosaciec żółty *Iris pseudacorus*, pałka wąskolistna *Typha angustifolia* i inne. Szczegółowy wykaz bylin znajdzie się w opracowaniu dotyczącym zagospodarowania i rewitalizacji zadrzewienia, o którym była mowa wyżej.

W środkowej części południowej strefy planuje się założenie półnaturalnej łąki, na której wysiana zostanie specjalna mieszanka typowych, łąkowych gatunków traw i roślin, których skład zostanie dobrany pod kątem uzyskania pełnego przekroju kwitnących okazów w ciągu całego okresu wegetacyjnego. Koszenie ograniczone tu będzie do dwóch razy w ciągu roku, w ściśle określonym okresie. Otoczenie łąki będzie pasem ekotonu: począwszy od niskich krzewów, przez średnie drzewa (jarzęby) po wysokie dęby, lipy (rosnące wzdłuż projektowanej ścieżki), wiązy i jawory.

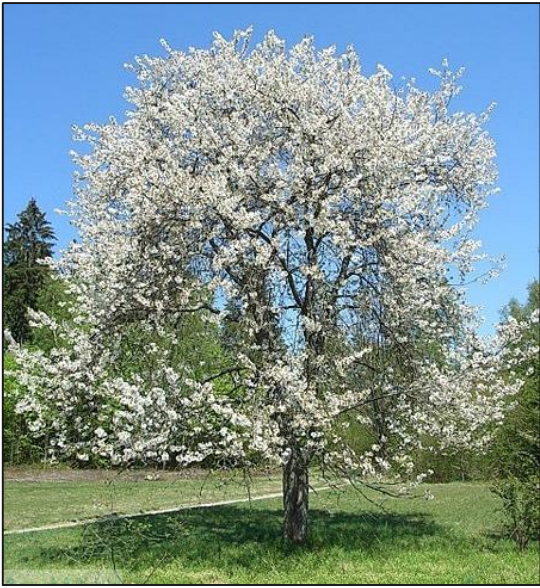

Rys. 3. Południowa część terenu. Zakratowano obszar strefy „N”.

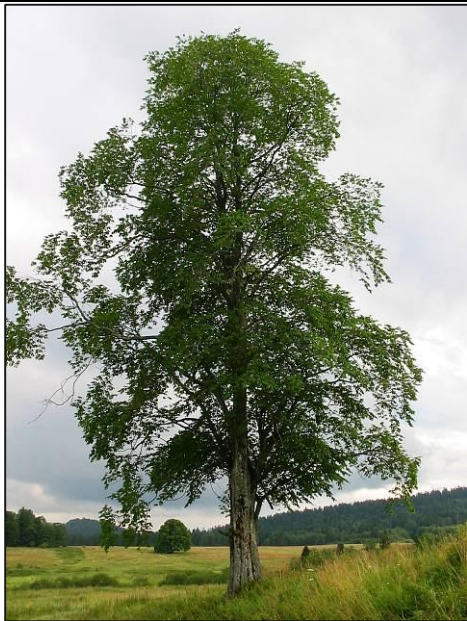
W poniższej tabeli przedstawiono wybrano gatunki drzew i krzewów, które wg niniejszej koncepcji powinny zostać zasadzone w poszczególnych strefach.

Gatunek drzewa/krzewu	Ilustracja
<p>Głóg dwu- lub jednoszyjkowy.</p> <p>Krzew (może być też formowany w formie piennej), obficie kwitnący, jesienią gęsto owocuje.</p>	
<p>Rokitnik pospolity</p> <p>Krzew obficie kwitnący, jesienią gęsto owocuje. Może być sadzony na piaszczystych i ubogich glebach. Owoce mogą być spożywane przez ludzi i ptaki.</p>	
<p>Szakłak pospolity</p> <p>Niewysokie drzewo/krzew (do 8 m), lubi nasłonecznione miejsca. Pień u starszych osobników może się wykrzywiać, nie zagraża to jednak jego trwałości i bezpieczeństwu ludzi.</p>	

<p>Wierzba wiciowa lub purpurowa</p> <p>Krzew o ciekawej barwie pędów. Do obsadzenia brzegów zbiornika.</p>	
<p>Berberys pospolity</p> <p>Krzew o bordowej barwie liści, jeśli tylko wystawiony na ekspozycję słoneczną. W cieniu liście ciemnozielone. Dobrze znosi cięcia, ale rosnący samodzielnie przybiera piękny, rozłożysty kształt.</p>	
<p>Cis pospolity</p> <p>Krzew (później drzewo) wolno rosnący. Zimozielone pędy pięknie prezentują się w cienistych miejscach.</p>	
<p>Jarząż brekinia</p> <p>Wszystkie jarzęby, to w pierwszych kilkunastu latach niewysokie drzewa, o ładnej, zwartej koronie, obficie owocujące. Jarząż brekinia, gatunek rzadki w Polsce, nadaje się do obsadzania skwerów i alejek, obficie owocuje.</p>	

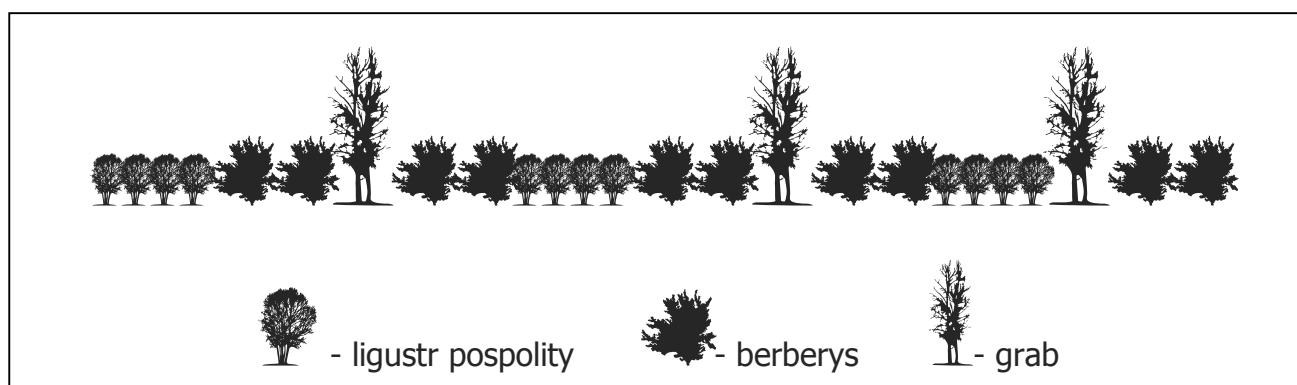
<p>Czeremcha pospolita</p> <p>Niewysokie drzewo, gęsto kwitnące wczesną wiosną. Później baza pokarmowa dla ptaków. Pięknie prezentuje się nad brzegami zbiorników wodnych</p>	
<p>Czereśnia ptasia</p> <p>Niewysokie drzewo, gęsto kwitnące wczesną wiosną. Później baza pokarmowa dla ptaków.</p>	
<p>Klon polny (paklon)</p> <p>Niewysokie drzewo (dopiero po kilkudziesięciu latach osiąga >20 m). Piękny, unikalny kształt liści i wspaniałe przebarwienia jesienią czynią go jednym z najładniejszych okazów w strefie rekreacyjnej.</p>	

<p>Olcha czarna</p> <p>Nadaje się do obsadzenia bagiennej części zbiornika wodnego, drzewa te wiążą wolny azot, czym poprawiają warunki glebowe.</p>	
<p>Grab pospolity</p> <p>Drzewo (w niniejszej koncepcji – krzew) bardzo dobrze znoszący przycinanie. Idealny na żywopłoty</p>	
<p>Dąb odmiana kolumnowa</p> <p>Alternatywa dla niewielkich skwerów, gdzie nie ma możliwości na wykształcenie się naturalnej, rozłożystej korony dębu. Odmiana kolumnowa elegancko prezentuje</p>	

<p>Wiąz polny lub szypułkowy</p> <p>Wysokie drzewo, idealnie nadające się do obsadzania zbiorników wodnych (mocny system korzeniowy).</p> <p>Z uwagi na rozprzestrzeniającą się w ostatnich latach chorobę wiązów, nastąpił znaczny spadek ich liczby w środowisku naturalnym, jak i w osiedlach ludzkich.</p>	
--	--

2. Strefa Rekreacyjna „R”. Koncepcja obejmuje nasadzenie roślin ciekawych wizualnie (pokrój, owocowanie, przebarwianie liści jesienią itp.), ale także atrakcyjnych dla zwierząt (ptaków), jak. W niektórych partiach strefa ta oddzielona wizualnie będzie od ciągów komunikacyjnych żywopłotem, w skład którego wejdą: ligustr i berberys wraz z grabami. Te ostatnie, formowane w kolumny będą stanowiły ciekawe urozmaicenie monotonii żywopłotu. Wizualizacja na rys. 4.

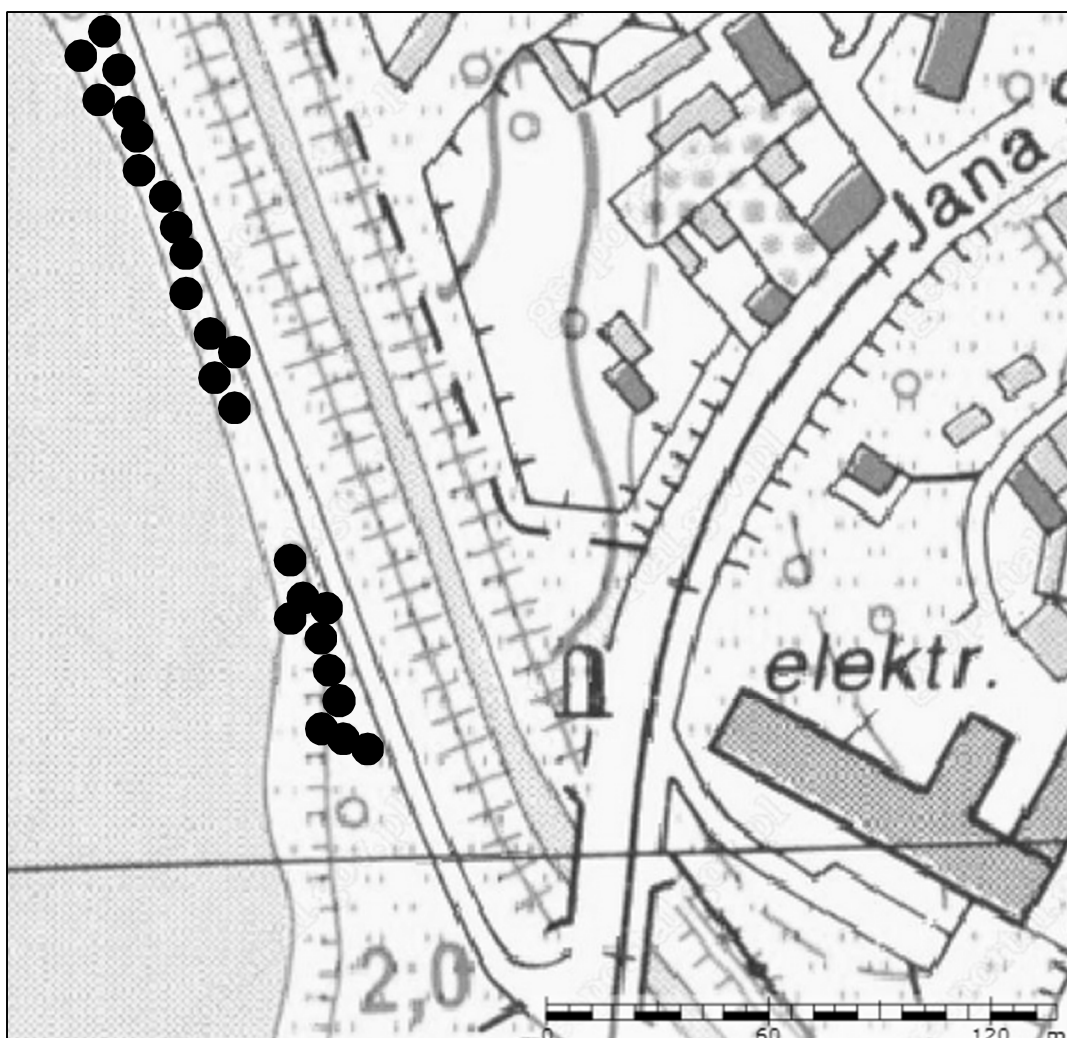
Strefa „rekreacyjna” w swojej różnorodności gatunkowej będzie stanowiła ciekawą wizualnie, a także wzbogacającą lokalną różnorodność enklawę wielu gatunków krzewów i drzew, które dodatkowo będą atrakcyjne dla fauny ptaków – zarówno lęgowych (możliwość zakładania gniazd w gęstych koronach krzewów), jak i zimującej (obfita baza pokarmowa w postaci owoców berberysu, głogu, jarzębin, ligustru, czerechwy i innych).

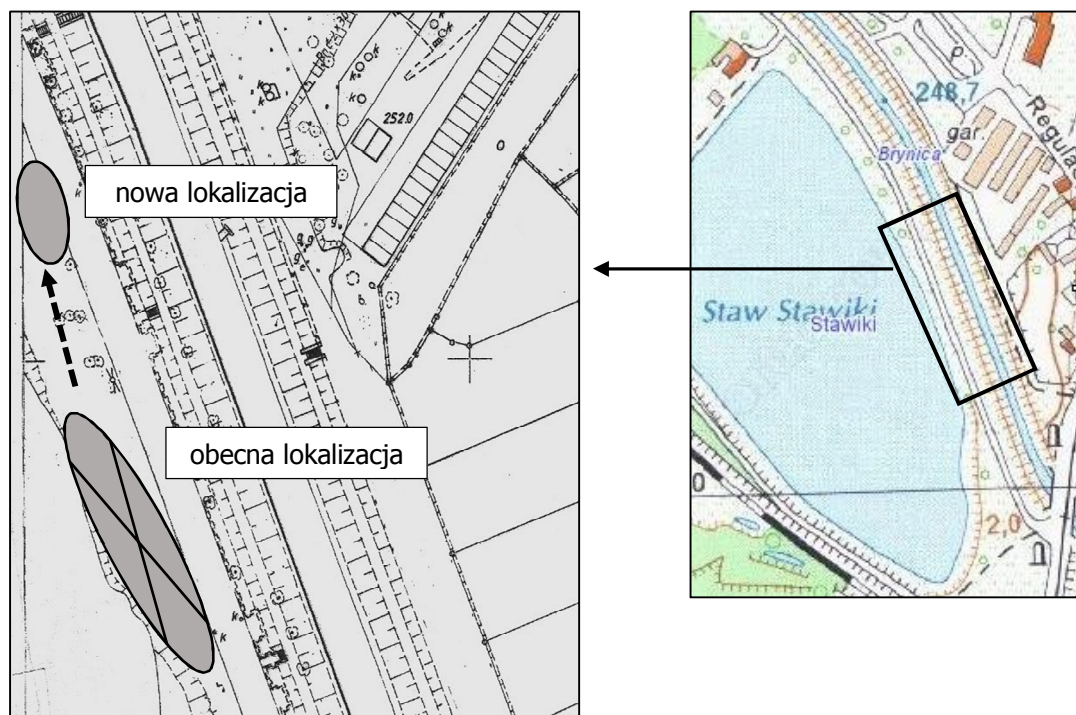
Rys. 4. Wizualizacja żywopłotu wielogatunkowego złożonego z 8 sadzonek ligustru, 4 krzewów berberysu i jednego grabu. W pierwszych dwóch latach nie zaleca się przycinania krzewów, natomiast po osiągnięciu 1 m wysokości należy przyciąć wierzchnie pędy ligustru do wys. 0,8 m, berberys zostawić do „rozkrzaczenia”; grab można kształtować, gdy osiągnie wysokość ok. 1 m (docelowo 1,6-1,8 m).

3. Strefa Przejściowa „P”. Ciągi komunikacyjne w zamierzeniu mają być obsadzone trwałymi formami wysokich drzew. Proponuje się wzdłuż drogi prowadzącej na Stadion Ludowy zasadzić dęby bezszypułkowe odm. *'Columna'*, o wąskim pokroju, z domieszką lipy drobnolistnej.

Istniejące nasadzenia w części wschodniej, wzdłuż linii brzegowej zbiornika, dokonane jesienią 2013 r., będą kolidować z zakładaną koncepcją. Większość drzew jest w dobrej kondycji, stąd istnieje możliwość ich przesadzenia bez szkody dla okazów. Poza wierzbami (prawdopodobnie „mandzurskimi” *Salix babylonica* var. *pekinensis*), których lokalizacja harmonizuje z otoczeniem (posadzone przy linii brzegowej zbiornika), pozostałe okazy (25) należy przesadzić w miejsce oddalone o ok. 60 m na północ od obecnej lokalizacji (rys. 4 i 5). Należy zasadzić je w odległości 2-5 m od siebie, w grupach 3-7 szt. Stworzenie takich zgrupowań sprawi, że będą one chętnie zasiedlaną przez ptaki, natomiast przez kilkanaście lat, zanim osiągną znaczne rozmiary, nie będą konkutować ze sobą, a przez to ich rozwój nie będzie spowolniony.

Rys. 4. Lokalizacja 25 drzew wskazanych do przesadzenia.

Rys. 5. Miejsce przesadzenia grupy drzew.

Fot. 1. Drzewa, które należy przesadzić w miejsca wskazane na rys. 5.

Tabela 1. Wykaz gatunków i liczby krzewów (poz. 1-8) oraz drzew (9-21) przewidzianych do nasadzeń. Strefa: „N” – naturalna, „R” – rekreacyjna, „P” – przejściowa.

Lp.	Nazwa gatunkowa		Liczba egz.	Strefa	Uwagi
	polska	naukowa			
1.	głóg dwu- lub jednoszyjkowy	<i>Crataegus oxyacanthoides</i> , <i>C. monogyna</i>	10	R	ozdobne, owoce zjadane przez ptaki
2.	rokitnik pospolity	<i>Hippophaë rhamnoides</i>	6	N	na piaszczystych glebach
3.	szakłak pospolity	<i>Rhamnus catharticus</i>	20	R	żywopłoty, zwarte kępy
4.	wierzba wiciowa lub purpurowa	<i>Salix viminalis</i> , <i>S. purpurea</i>	20	N	obrzeże zbiornika
5.	porzeczka czarna	<i>Ribes nigrum</i>	8	N	podszyt w olsie
6.	kruszyna pospolita	<i>Frangula alnus</i>	6	N	w wilgotniejszych miejscach
7.	ligustr pospolity	<i>Ligustrum vulgare</i>	50	R, P	żywopłoty
8.	berberys pospolity	<i>Berberys vulgaris</i>	40	R, P	żywopłoty
		Razem krzewy	160		
9.	cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	5	R	zimozielony
10.	jarzab pospolity	<i>Sorbus aucuparia</i>	20	N, P	niskie, ozdobne, atrakcyjne dla ptaków
11.	jarzab brekinia	<i>Sorbus torminalis</i>	12	N, R	wolnorosnący, atrakcyjne dla ptaków
12.	jarzab szwedzki	<i>Sorbus intermedia</i>	10	N, R	atrakcyjne dla ptaków
13.	czerecha pospolita	<i>Prunus padus</i>	10	N	atrakcyjne dla ptaków
14.	czereśnia ptasia	<i>Prunus avium</i>	8	N, R	atrakcyjne dla ptaków
15.	lipa drobnolistna	<i>Tilia cordata</i>	20	P	mocne drzewo, dobre na szplary
16.	klon polny (paklon)	<i>Acer campestre</i>	5	R, P	coraz rzadszy gatunek
17.	olcha czarna	<i>Alnus glutinosa</i>	20	N, R	umocnienie brzegów, też na słabych glebach
18.	grab pospolity	<i>Carpinus betulus</i>	22	R, P	żywopłoty, dobrze znosi cięcia
19.	dąb bezszypułkowy lub szypułkowy	<i>Quercus petraea</i> <i>Quercus robur</i> var. 'Fastigiata'	13	R, P	wizualnie atrakcyjny, zwłaszcza odmiany 'Columna' lub 'Fastigiata'
20.	wiąz polny lub szypułkowy	<i>Ulmus carpinifolia</i> , <i>U. laevis</i>	16	N, R	umocnienie brzegów
21.	jesion wyniosły	<i>Fraxinus excelsior</i>	10	N	umocnienie brzegów
		Razem drzewa	171		

Literatura

- Johnson O., More D. 2009. Przewodnik Collinsa. Drzewa. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa. 464 ss.
- Lenard E., Wolski K. 2006. Dobór drzew i krzewów w kształtowaniu terenów zieleni. Skrypty Akademii Rolniczej we Wrocławiu nr 509. WAR Wrocław. 158 ss.
- Rostański K., Rostański K. M. 2003. Atlas i klucz. Drzewa i krzewy. Wydawnictwo Kubajak, Krzeszowice. 216 ss.
- Trzaskowska E. 2013. Wykorzystania roślin i zbiorowisk synantropijnych na terenach zieleni Lublina. Wydawnictwo KUL. 238 ss.

Opracował:
mgr Jacek Udolf

